

REBOLUSYONARYO A PAGIWARNAK TI UMILI ITI AMIANAN-LAUD A LUZON

DANGADANG

Hulyo - Agosto 2018

Tawen 32 Bilang 3

P10.00

IPASA NU MABASA

Editoryal

DAGITI ADDANG TI PANAGABANTE

Gumidgiddan ti intero a rebolusyonaryo a puersa ken umili iti rehiyon Ilocos-Cordillera iti tuloy-tuloy a panagabante ti nailian-demokratico a tignayan iti intero a pagilian tapno paayen dagiti kontra-rebolusyonaryo a gandat, gibusan ti rehimeng nga US-Duterte ken ipinget nga iyabante ti demokratiko a rebolusyon ti umili.

Iti bulan ti Hulyo ken Agosto ti daytoy a tawen, natadem a nai-padanon ti mensahe iti reaksyunaryo a rehimeng ken dagiti lokal nga aso-aso na iti rehiyon a ni kaanuman ket saan nga agulimek wenco agparintumeng ti umili iti pasista a bileg. Dagiti naggigidan a combat operation nga in-russuat ti 5th ID ken 7th ID iti Mountain Province, Ilocos Sur, Ifugao, Abra ken Kalinga a ngusar kadagiti army battalion ti 81st, 24th, 54th, 50th IB, puersa ti 71st ken 73rd DRC kakuyog dagiti provincial ken regional mobile force ti PNP ket natured a sinaligo dagiti yunit ti BHB iti sidong ti Chadli Molintas Command. Pinnaay tayo ti panggep ti AFP a rebekken dagiti target da a puersa ti BHB. Imbes, dinisnog ti babassit a yunit gerilya ti hukbong bayan ti adu a kolum ti superyor a pu-

ersa ti mersenaryo a soldado nga addaan napiigsa a ramit panggubat. Inpalak-am tayo ti 22 kas-walit iti kabusor nu sadinno ket 11 ti natay ken 11 ti nasugatan iti 5 a labanan. Nakasamsam tayo met ti 4 nga HPR. Iti benneg tayo, maysa a Nalabbaga a man-nakigubat ti nakalak-am ti menor a sugat. Dagiti balligi a nagun-od kadagitoy a labanan ket napateg a kapadasan a pagadawan ti adal dagiti rumusrusing a baro a Nalabbaga a kumander ken manna-kigubat para iti panangpapigsa iti bukod bayat nga iyab-abante ti gerilya a pannakigubat laban iti napigsa ken dakdakkel a kabusor. Naimaksimisa dagiti Nalabbaga a mannakigubat ti kaammuan iti kadagaan, nauneg a suporta ti masa ken determinasyon tapno ipagballigi dagiti nasao a labanan.

Nalawag a nauksoban tayo

iti publiko ti kinaubbaw ti ipanpannakkel ti rehimeng a lokal a tungtongan iti kappia. Dagiti combat operation kagiddan ti intelligence ken saywar wenco PDT operation ti AFP iti kaaw-awayan ket saan nga agpangpanggep a risuten ti nasaknap a kinarigat nga isu ti puon ti agtultuloy nga armado a labanan iti baet dagiti rebolusyonaryo a puersa ken puersa ti kontra rebolusyon. Saan met laeng a sumupsuporta daytoy iti aniaman a maipatpatungpal a reforma wenco kasilpo iti panangipaay ti serbisyo iti umili a nabayag nga inpaidam ti agar-ari a sistema kadakuada. Daytoy ket panangipatungpal ti Oplan Kapayapaan, ti kontra-insurhensya nga Oplan ti rehimeng a Duterte iti agdama tapno mapangeddeng a lappedan wenco parmekan dagiti rebolusyonaryo a dangadang para iti pudno a panagbalbaliw ti gimong. Panggep daytoy nga aktibo a palaoken ti lokal a gobyerno ken dagiti ahensya sibil iti panangkamat iti rebolusyonaryo a tignayan ken usaren ti pasista a ranggas a mangbutbuteng kada-giti umili iti kaaw-awayan tapno tallikudan ti pannakilaok da iti armado a dangadang ken agulimek laengen iti sango ti agtultuloy a panagkarao ti panangidadanes ken pananggundaway dagiti gangganaet ken lokal nga agtuturay a dasig.

Ti agtultuloy a panangiduron

ti sumagmamano nga LGU ken dагiti grupo a social democrats (SD) ti “peace zone” ket umannurot iti interes dagiti gangannaet ken lokal a negosyante para iti nawaya nga operasyon dagiti negosyo da, iti panaggamrud kadagiti natural a rekurso, panaggamgam iti daga bayat nga ibadbaddek ti karbengan ken pagimbagan dagiti marigrigat. Rumbeng nga ilaksid ti ‘peace zone’ ken masapul nga itandudo ti nainkalintegan ken pangmabayagan a kappia nga idatdatag ti NDF iti tungtongan iti kappia.

Ubbaw ti ilaslastog ti rehimen a nagun-od a panagdur-as iti ekonomya ken pannakaipatungpal dagiti naikari a panabalbaliw ket agsasadut nga inkamakam a bina sa ni pasista a Digong iti maikatlo a SONA na. Ditoy rehiyon, dagiti narecta a tignay masa ti mangipakita iti simumulagat a kinapudno nga agtultuloy ti kinakurapay ken panangparigat ti gobyerno nga US-Duterte iti umili. Iti tengnga ti pasista a pananglipit ken panangbutbuteng ti rehimen, daytoy a kasasaad ti nangiduron ti umirirteng a panagtignay dagiti nadu-

maduma a sektor kadagiti probinsya ken sentro ti Ilocos-Cordillera. Maibilang ditoy ket ti protesta dagiti jeepney drivers ken operators idiy Kalinga laban iti jeepney phaseout ken korporatisasyon ti publiko a transportasyon. Idiy La Union, nagprotesta dagiti manggalap iti DA tapno singiren dagiti naikari a tulong kadakuada. Idiy Ilocos Sur ket nagsasaruno dagiti protesta laban iti panangitakder ti dakkel a dam, nagprotesta met laeng dagiti estudyante tapno irupir ti libre nga edukasyon. Idiy Baguio City, nagprotesta dagiti estudyante laban iti kampanya a kontra-tambay ni Duterte. Idiy Mountain Province, nangirus-suat dagiti residente ti Bgy. Tamboran idiy Besao ti anti-pasista a panagtignay laban iti panagokupar ti 81st IB kadagiti balbalay ken eskuelaan, kasta met ti panagpanawagan a waya-wayaan ti 2 a kailian da a naibalud kalpasan a mapilaan kadagiti parbo a kriminal a kaso mainaig kadagiti natay

a soldado kalpasan ti labanan a napasamak iti asideg ti barangay da.

Tungpa met laeng iti reaksunaryo a gobyerno iti gyera a kontra-terorismo da ti desisyon ti Manila Regional Trial Court 9 nga ikkaten ti nagan da Atty. Jose Molintas ken Victoria Tauli-Corpuz iti terrorist list ti DOJ gaputa awanan basaran tapno tu-doeng dagitoy a personalidad kas opisyal wenno representatibo ti Partido Komunista ti Pilipinas ken Bagong Hukbong Bayan. Napaneknan iti daytoy a desisyon ti korte ti kinaawan-kaipapanan daytoy a gyera ti rehimen a ti kngrunaan a mabiktima ket dagiti sibilyan ken dagiti aktibista.

Iti nagun-od a pigsa ti rebolusyonaryo a pannakidangadang, ipinget tayo nga iyabante ti panangpairteng iti rebolusyonaryo a dangadang –iti tay-ak nga armado ken saan nga armado kadagiti sumarsaruno a bulan ken tawen. Lalo pay a pagpanunotan ken patibkeren ti determinasyon tayo tapno naan-anay a marimbawan dagiti lapped iti panagabante. Iti agtultuloy a panagpursigi tayo, iggeman dagiti inspirasyon manipud kadagiti adal ti rebolusyonaryo a kapadasan ti umili ti Cordillera ken ikagumaan nga ipangato pay dagiti nagun-od a naririmat a balligi kadagiti napalabas a dekada bayat nga agsagsagana iti celebrasyon ti maika-30 nga anibersaryo ti CPDF inton sumaruno a tawen. *

DANGADANG

Ti *Dangadang* ket rebolusyonaryo a pagiwarnak iti Amianan-Laud a Luzon iti tarabay ti PARTIDO KOMUNISTA ti PILIPINAS. Maipablaak ditoy dagiti dam-damag kadagiti aksyon ti Bagong Hukbong Bayan ken dangadang ti umili kasta met ti panagamiris kadagiti isyu a pakaseknan ti umili.

Silulukat ti *Dangadang* iti aniaman a saludsod, dillaw, singasing, koresponsal ken pangkultura a parnuay tapno mapadur-as ti linaon na.

Pagtitinnulongan tayo a padur-asen ti *Dangadang*. Ti sangapulo a piso a presyo ti pagiwarnak ket bassit a donasyon tapno suportaran ti agtultuloy a pannakairuar na.

ITI DAYTOY NGA ISYU:

Editoryal : Dagiti addang ti panagabante.....	1
Dagiti yunit ti BHB-Ilocos-Cordillera, nagsasaruno ti bira da kadagiti tropa ti AFP -	3
Nadayaw a Pakaugodan.....	4
Umili ti Mountain Province, maparitan nga agkayo ken agusok	7
Saplit kadagiti mammalon ti Kalinga.....	8
Panirigan	10
Kumarkaro nga operasyon militar iti Ilocos-Cordillera	13
Dua a taga-Cordillera, naikkat iti DOJ terrorist list	14

Dagiti yunit ti BHB - Ilocos-Cordillera, nagsasaruno ti bira da kadagiti tropa ti AFP

Pinaneknekan dagiti yunit ti Chadli Molintas Command (CMC), Bagong Hukbong Bayan (BHB) – Ilocos-Cordillera Region (ICR), a minamaag ti panggep ti Armed Forces of the Philippines (AFP) a reb-beken ti BHB.

Idi Hulyo 15, alas-2:30 ti malem, tinambangan ti Leonardo Pacsi Command (LPC) – BHB Mountain Province dagiti tropa ti 81st Infantry Battalion (IB) idiy Brgy. Tamboan, Besao. Nagpaut iti tallo nga oras ti labanan. Nasamsam dagiti Nalabbaga a mannakigubat ti maysa a K3 light machine gun, maysa nga M203, dua nga M4 ken nadumaduma a ramit-militar. Up-pat ti natay bayat a dua ti nasugatan iti benneg dagiti soldado.

Iti napalabas nga aldaw, agarup alas-8:45 ti agsapa ti Hulyo 14, immunan a tinambangan ti LPC dagiti tropa ti kabusor iti asideg met laeng ti nakapasamakan ti simmaruno a labanan. Dua ti natay ken pito ti sugatan iti 81st IB manipud iti kagudua oras a labanan.

Idi Hulyo 14 met laeng idiy munisipyo ti Sallapadan, binira ti Agustin Begnalen Command, BHB-Abra, ti maysa a kolum ti 24th IB nga agdakdakiwas idiy Brgy. Bazar. Segun iti ulat ti masa, dagiti kaswalti ti kabusor a tallo a natay ken maysa a sugatan ket nalimed nga inpagna da iti likudan ti labanan. Maysa a sugatan laeng ti inakseptar ti AFP iti midya.

Idi agsapa ti Hulyo 25, napasamak manen ti labanan iti nagbaeten ti Agustin Begnalen Command, BHB-Abra ken dagiti pasista a tropa ti 73rd DRC idiy Brgy. Tabacda, Tubo, Abra. Maysa ti natay manipud iti benneg ti kabusor.

Idi Agosto 9, hinaras ti Alfredo Cesar Jr. Command, BHB – Ilocos Sur, ti battalion headquarters ti 81st IB idiy Brgy. Bugbuga, Santa Cruz. Natay ti maysa nga opisyal ken maysa ti nasugatan. Bambantayan ken salsalakniban daytoy

a yunit ti projekto a megadam a maawagan a Gregorio del Pilar Impounding Project laban kada-giti sumupsuppiat nga umili ti Salcedo, Gregorio Del Pilar, Sigay, Sta. Lucia ken Sta Cruz.

Napasamak dagitoy a labanan kabayatan ti nalawa nga opera-syon ti 81st IB, 24th IB ken 73rd DRC iti babaen ti 7th ID ti panag-

ipaay ti kampo-militar ken PDT iti tengnga ti sibilyan a populasyon nu di riribuk gapu iti panangman-man, pananglipit kadagiti umili ken agaramid kadagiti nadumaduma a kontra-umili nga addang.

Kagiddan dagitoy nga ope-rasyon ti manangallilaw a panangawis kadagiti nailian a minorya a sumrek iti Civilian Armed Forces Geographical Unit (CAFGU), kasta met iti Cordillera People's Libera-tion Army (CPLA) a pakakitaan ti pananglabsing iti karbengan da-giti nailian a minorya. Ti indatag ti

Dagiti paltog a nasamsam ti BHB- Mountain Province idiy Tamboan, Besao idi Hulyo 15, 2018

serrek dagiti ‘peace and deve-lopment teams’ (PDT) nga awan sabali nu di panagkampo iti uneg ti baryo. Kinampoan da ti sityo Dandanac ti Barangay Tamboan, ken Lacmaan, Besao, Mountain Province a pinalubosan ni Gov. Lacwasan. (Basaen ti kasilpo nga artikulo.) Sakbay daytoy, immu-nan a nagipakat dagiti PDT idiy Barangay Aguid, Pide ken Fidelisan, Sagada ti puersa ti 54th IB iti babaen ti 503rd Brigade. Idurdu-ron ti 503rd Infantry Brigade ti panangitakder ti detachment idiy Sagada tapno kano agtalinaeden daytoy a ‘peace zone.’ Ngem napaneknekan iti nabaknang a kapadasan ti adu a baryo iti Ilocos ken Cordillera a saan a kappia ti

probinsyal a gobyerno ken dagiti kapulongan ti barangay iti Nor-thern Sagada a resolusyon a saan a rumbeng nga usaren a basa-ran ti aniaman a pangmilitar nga aksyon ti BHB ti isyu ti pananglipit kadagiti masa maipanggep iti log-ging ken babassit a panagminas ket pakakitaan ti panangiwalin kadagiti aktwal a problema dagiti nailian a minorya maipanggep iti pagbiagan ken pagimbagan da. Ililibbak da ti kinapudno nga adda ti panangidadanes kadagiti nailian a minorya ken kasapulan a gun-oden ti hustisia.

Idi Abril, pinairutan ni Phi-lippine National Police (PNP) Mountain Province Director Supt.

....suruten iti panid 14

NADAYAW A PAKAUGODAN *

Iti nalawa a paset ti Cordillera, dakkel ti inakem da git mabigbig a tradisyunal a lider a lallaki ken babbai. Aglalo kadagiti lugar a binodngan kas iti Kalinga, Apayao, Abra, Daya nga Ifugao ken Mountain Province, napateg ti rebbengen dagiti papangat wenco elders. Mangted da ti balakad wenco mangiwawan kadagiti kailian da, ken mangibagi iti tribu nu maki-bodong. Nagduduma ti awag iti pannakaurnos da, kas iti among da papangat iti Kalinga ken dapay wenco ato nu iti Mountain Province ken Abagatan nga Abra. Kadawayan a basaran ti panangpili ken panangbigbig kadagiti lider ti tribu ket ti kapadasan ken kabaelan na a mangidaulo iti tiempo ti gubat ken pannakikappia, kinamaingel iti labanan (mengol), nasaririt ken addaan kabaelan a mangrisut kadagiti risiris iti uneg ken ruar ti tribu, kinaalisto nga agsao ken agpalawag iti publiko, ken kinalawa ti partido wenco klan na. Masansan met laeng nga aggapu kaniada ti mapili a mangiggem iti bodong (peace pact holder wenco PPH) iti sabali a tribu, nga isu ti mangsigurado a masurot ken maipatungpal ti pagta wenco annuroten ti bodong.

Naindaklan ti paset dagiti elders iti panangidaulo iti panaglaban kadagiti ekspedisyon ti Espanyol iti Cordillera, aginggana iti pannakipaset iti daan a nailian a demokratiko a rebolusyon.

Iti panagserrek dagiti imperialista nga Amerikano, in-inut a pinakapsut da ti akem dagiti tradisional a lider babaen iti panangallilaw ken panangranggas inggana a rimmimbaw ti burges a pulitika. Puersado a simmurot dagiti kaaduan a pangat, PPH ken elders iti impluwensya na daytoy. Iti simmaruno a panawen a panagbalin ti gimong a malakolonyal ken malapyudal, mapunpunas dagiti nainsigudan a sosyo-politikal nga istruktura a nakaipaunegan ti biley dagiti elders. Mas mabigbigen a pangiyumanan kadagiti parikut iti uneg ti ili ket dagiti opisyal ti barangay wenco dagiti propesyunal imbes a dagiti tradisyunal a lider.

Ti Cordillera ket napnuan kadagiti pakasaritaan ti maingel a panangdepensa iti daga ken kinabaknang na. Kalatakan kadagitoy a pannakidangadang ida dekada 70 inggana 80s ket ti laban ti Kalinga ken Bontoc iti proyekto a Chico Dam ken dagiti Tinggian laban iti Cellophil Resources Corporation (CRC).

Nalawa a panagkaykaya laban iti Chico Dam

Nadumaduma ti addang nga inaramid ti Diktadura nga US-Marcos tapno allukoyen ti umili nga akseptaren ti proyekto a Chico Dam. Immuna ditoy ti panagpamiting dagiti surbeyor ti NAPOCOR ida 1974 a pinasabatan dagiti umili ti nabara a panagsuppiat.

Simmaruno ti panangallilaw ti Presidential Assistance on the National Minorities (PANAMIN) nga indauloan ni Manuel Manda Elizalde ken ti Kalinga Special Development Program (KSDR). Basketball, tsokolate, arak, sigarilyo, flashlight, sardinas, kuarta, iskolarsip, ken mabaybayadan a babbai ti inusar da a pangawis. Nausar ti Civilian Home Defense Force (CHDF) tapno guluen ti nabaked a takder ti umili. Sinugsugan na met laeng ken inarmasan ti dadduma a tribu tapno gubaten dagiti sumupsuppiat a tribu.

Iti sango dagitoy nga aramid ti rehimem, nakita dagiti elders a masapul a maipakita ti natibker nga oposisyon dagiti umili ken tribu laban iti Chico Dam. Daytoy a laban ti nangreppet kadagiti tribu ti Kalinga ken Bontoc, ken nangted ti baro a direksyon kadagiti elders – ti panangusar ti sirib ken laing da tapno pagkaykaysaen dagiti umili laban iti komon a kabusor. Iti tulong ti rebolusyonaryo a tignayan, napadur-as ti bodong nga agturong iti pannakareppet ti adu a tribu a maseknan kadagiti lugar a pakaikan deran ti dam. Naisayangkat dagiti anti-dam a multilateral bodong conference manipud 1975 aginggana 1982. Nagalimpatak daytoy iti panangibangon iti Anti-Dam Democratic Alliance (ADDA) ida Disyembre 1978, kalpasan ti multilateral bodong conference a

PAGTA TI UMUNA A VOCHONG CONFERENCE TI KALINGA KEN BONTOC

1975 Mayo 10-12
St. Joseph College, Manila

1. Dagiti umili ti Bontoc ken Kalinga nga apektado iti Chico dam ket maiparit nga agtrabaho iti dayta a projekto.
2. Kadagiti lugar nga apektado iti dam, no adda man i-Kalinga wenco i-Bontoc a mapatay bayat nga agtrabrabaho iti dam, dagiti binodngan nga ili a kontra iti dam ket saan a mapabasol, ken saan da a sumungbat para iti biktima.
3. Dagiti agpirma ditoy a pagta ket mangipablaak ti warning kadagiti i-Bontoc ken i-Kalinga a kameng ti militar tapno saan da nga ipiten dagiti umili a sumupyat iti dam.
4. Dagiti ili nga apektado ti dam ket maiparit nga agilako ti anyaman a produkto wenco mangited ti makan kadagiti employado ken mangmangged ti National Power Corporation (Napocor).
5. Siasinoman a maduktalan a mangawat ti kwarta a pasukok kontra iti interes ti umili ken pabor iti Napocor ket madusa, inggana iti dusa a patay.
6. Ti bodong iti baet ti dua a tribu ket saan a maapektaran no adda kailian da a matay wenco mapatay gapu iti pannakitrabaho na iti Napocor. Mabalin nga alaen da ti bangkay ngem maparitan da nga agibales.

Pinirmaan dagiti lider ti Kalinga ken Bontoc
idi Mayo 13, 1975.

Pagta 01

naaramid idiyay Bugnay. Natadem a naitudo kadagito a multilateral bodong ti silpo ti anti-dam a laban iti anti-imperialista a dangadang ken ti panangitandudo iti armado a dangadang. (Kitaen ti Pagta 01.)

Iti panagserrek ti Bagong Hukbong Bayan (BHB) iti Bontoc ken Kalinga, nabara nga inarakup dagiti tribu ti rebolusyonaryo a panaglaban, aglalo iti panagkaro ti militarisasyon ken panangibalud ti diktdura a Marcos kadagiti lider a nalatak a sumupsupiat iti daytoy a projekto. Dagiti armas ti tribu ket naturong para iti rebolusyonaryo a gubat ti umili. Adu dagiti kabataan manipud kadagiti tribu ti nagbalin a mannakigubat ti BHB. Dagiti dadaulo ti tribu a kas kada Macliing Dulag, Ama Lumbaya, Pedro Dungoc, Ama Mangatam, Marcelo Fakilang, Daniel Ngayaan, Ama Domen-eng, Mother Petra Macliing, Ina Endena Cogasi ken dadduma pay ti nangiyun-una a nangorganisa ken nangpatignay kadagiti umili. Dakkel ti inakem dagiti lider ken elders a napakaawatan ken naorganisa iti rebolusyonaryo a tignayan iti panangdaulo ken panagtittinulong tapno risuten ti risiris iti baet dagiti tribu ken pasardengen dagiti tribal war.

Lallalo a nangpabara iti rebolusyonaryo a pungtot ken pakinakem ti umili ti panangpatay ti militar kenni Macliing Dulag ken pannakasugat ni Pedro Dungoc idi Abril 24, 1980. Simmampa da Ama Lumbaya ken Pedro Dungoc iti BHB ken nagtignay da inggana a nagmartir. Kas pananglagip iti rebolusyonaryo a tured da, naipanagan kenni Ama Lumbaya ti umuna a kumpanya ti BHB a nabukel iti supra-probinsya ti Kalinga-Abra-Mountain Province (KAbraM).

Kas kadagupan nga organisasyon dagiti peace pact holders ken elders, naitakder ti Kalinga-Bontoc Peace Pact Holders Association (KBPPHA) idi Disyembre 1983 idiyay Buscalan, Tinglayan, Kalinga. Manipud 1984, adu a risiris ken gubat iti nagbabaetan dagiti tribu ti narisut na, kas iti tribal war ti Tinglayan-Butbut, tribal war ti Butbut-Taloctoc, risiris ti Dannao-Tulgao maipanggep iti komunal a bakir, ken

dadduma pay. Malaksid pay ditoy, napateg ti inakem na a rebbengen iti panagorganisa kadagiti umili ken tribu tapno masalakniban ti ansestral a daga. (Kitaen ti sidebar 03.)

Dinar-ayan ti 152 PPH manipud iti 27 nga ili ti mai-kadua nga asembleya ti KBPPHA idi Enero 20, 1985. Ditoy a nadesisyunan nga itransporma daytoy kas Cordillera Bodong Association (CBA) tapno mapasaklaw iti dadduma pay a lugar iti Cordillera. Iti las-ud ti dua a tawen, adu dagiti naipatungpal na kas iti panangrisut iti 14 a risiris iti nadumaduma a tribu, panangisayangkat kadagiti panagpasingked iti bodong (dolnat/paatong), panangirussuat kadagiti multilateral a bodong ken panangpadur-as kadagiti progresibo a pagta. Ngimmato ti prestihyo ti CBA gapu iti kinahusto ti linya nga iggem na iti panangresolba kadagiti tribal war, panangpadur-as ti bodong ken panangreppet iti panagkaykaysa dagiti nainsigudan nga umili laban iti nailian a panangidadanes.

Numanpay riniribuk ti nagtraydor a ni Conrado 'Ka Ambo' Balweg ken ti Cordillera People's Liberation Army (CPLA) ti panagdur-as daytoy nga urnos, adu latta dagiti elders a natadem a nagamiris ken nangilaksid iti killo a linya na. Iti 200 PPH a kameng ti CBA, 16 laeng ti naallilaw ti CPLA. Maibilang kadagiti natibker a timmakder laban iti pananggulo ti CPLA ket ni Ama Ngayaan, a dinukot ken pinatay ti CPLA idi 1987.

Militante a pakinakem laban iti CRC-CPC

Kagiddan met ti dangadang laban iti Chico Dam ti dangadang dagiti Tinggian iti Abra laban iti panagtroso ti Cellophil Resources Corporation (CRC) ken Cellulose Paper Corporation (CPC). Kas iti kapadasan dagiti umili ti Kalinga ken Bontoc, mapanggeddeng ti inakem dagiti elders tapno reppeten dagiti tribu a maapektaran ti CRC-CPC. Kadagiti multilateral a kalon (peace pact) a naisayangkat idiyay Bangilo, Malibcong ken Tiempo, Tubo, nabukel ti nalawa a

BODONG LABAN ITI CHICO DAM KEN CRC

1975 Mayo 10-12 St. Joseph College, Manila	1978 Setyembre 24-25 Bangilo, Malibcong, Abra	1979 Enero 26 Tiempo, Tubo, Abra	1982 Pebrero 13-14 Betwagan, Sadanga, Mt. Province.
Umuna a Vochong Conference nga inatendaran ti 150 a lider manipud Bontoc ken Kalinga. Nabukel ti kaunaan a multilateral a pagta a nangipablaak iti nalawa a panagkaykaysa ti umili laban iti Chico Dam.	Umuna a multilateral a kalon dagiti Tinggian laban iti CRC. Daytoy ket dinar-ayan ti 1,256 a Tinggian manipud kadagiti baryo ti Malibcong, Bucloc, Daguioman, ken Tubo. Disyembre Bugnay, Tinglayan, Kalinga	Maikadua a multilateral a kalon/pechen. Nagatendar ti nasurok 500 nga umili manipud Abra ken Mountain Province. Ditoy a pinirmaan ti 180 lider ti tribu manipud iti 20 nga apektado a barangay ti pagta a panangsuppiat dagiti Tinggian iti CRC.	Maikadua a serye ti bodong conference dagiti tribu iti Kalinga ken Mt. Province a naisayangkat kadagiti uneg ti sona a gerilya laban iti Chico Dam.
			

Sidebar 03

PAGTA TI MULTILATERAL A KALON DAGITI TINGGIAN

LABAN ITI CRC-CPC

1979 Enero 25- 26

Tiempo, Tubo, Abra

1. Amin a kameng daytoy a pederasyon ket maiparit nga agtrabaho iti CRC ken dadduma pay a kumpanya a mangdadael iti kabiagan dagiti kameng ti pederasyon;
2. Maiparit ti sasinoman a kameng ti pederasyon a mangi-gayditi CRC;
3. Awan ti sasinoman a makitulag iti CRC ken dadduma pay a kumpanya kas ti minas, nga awan ti umuna a konsultasyon kadagiti peace pact holder ken umili iti lugar;
4. Madusa ti sasinoman a maduktalan a mangawat ti pasuksox ti CRC ken dadduma pay a kumpanya;
5. Agkaykaysa ti pederasyon a tumulong iti sasinoman a maikorte gapu iti oposisyon na iti CRC;
6. Madusa ti sasinoman a kameng ti pederasyon a manglabsing ditoy a pagta; ken
7. Maangay ti miting ti pederasyon kada tawen malaksid pay no emergency.

Umepektu daytoy a pagta agrugi no Pebrero 28, 1979.

Nagpirma:

Licuan, Tabakda, Apatakili, Alangtin-Beew, Tiempo, Amtwagan, Bucloc-Sallapadan, Tubtuba, Luba, Bangilo, Quilong-ulao, Boliney, Mayabo, Supo, Dilong, Sagada, Besao, Dallie, Bekigan, Mainit.

Pagta 02

suat ti umuna a Politikal a Kongreso na idi Enero 1987 idiy Sagada, Mountain Province. Naangay ti Pang-organisasyon a Kongreso na met idi Marso 1989 idiy Balbalan, Kalinga. Ti panangorganisa dagiti tribu ken komunidad iti sidong ti CPDF ti mangdugup iti bileg ken pigsa ti umili laban iti nailian a panngidadanes ken para iti nadurdur-as a pampilitika, pang-ekonomya ken pangkultura a pagsayaatan ti amin a nailian a minorya iti Cordillera.

Ti karit kadagiti elders ken lider dagiti tribu

“Gapu ta lumaban tayo, mabiag dagiti annak tayo ken matawid da ti daga. Ad-adda a napateg ti daga no masibugan ken pabaknangen ti ling-et ken dara tayo. Ket datayo nga agsakripisyong tapno mabiag a naragsak ken natalged dagiti annak tayo, adda tayo latta iti abay da, mangaywan kadakuada, mangbantay kadagiti paypayaw ken il-ili, awan sardeng a mangsalaknib iti biag da.” Daytoy ti nabalitokan a palagip nga inbati ti pangat a ni Macliing Dulag, a maibilang kadagiti bannuar ti pannakidangadang ti umili. Daytoy ti karit kadagiti elders – ti panangituloy iti naraniag a tawid ken sursuro dagiti naindaklan a lider, papangat ti Cordillera ken dadduma pay a bannuar a nangidaton ti biag da para iti pagsayaatan ti kaaduan.

Naputar idi panawen ti rehimeng ni Noynoy Aquino ken intultuloy ti agdama a rehimeng nga US-Duterte ti Indigenous Peoples (IP)-centric approach. Iti kastoy, saksakayan ken imanmanipula da ken ti pasista nga AFP-PNP dagiti tradisyunal a sistema, babaen iti manipulasyon kadagiti nainsigudan nga istruktura a sosyo-politikal. Tapno malabanan daytoy, tulbek ti nairut a panagkaykaysa dagiti umili ken ti panangipagna iti armado a pannakidangadang tapno madepensaan ti daga, biag ken kinabaknang ken ibutaktak ti dakes a panggep ti rehimeng.

Napaneknekan iti kapadasan ti Kalinga, Mountain Province, Benguet, Ifugao, Abra ken Apayao a ti aktibo a pannakipaset ti umili iti armado a rebolusyon kakuyog ti BHB, ti nabileg a pigsa a nangpaatras kadagiti gandat ti imperialista ken dagiti aso-aso da. Manipud idi nabukel ti rebolusyonaryo a linya mai-panggep kadagiti nailian a minorya, lallalo a napairutan ti silpo ti umili ken ti BHB. Dagiti adal a naadaw manipud kadagitoy a laban ti puonan a mangtartabay kadagiti baro a tumataud a lider tapno itultuloy ti tradision ti panaglaban iti nailian a panngidadanes ken kadagiti pangta iti biag ken identidad dagiti tribu ken komunidad. Rumbeng a pagwadan ti kinamaingel dagiti immuna a nangsalaknib iti ansestral a daga ken maipatawid iti sumarsaruno a kaputotan. Awaten daytoy kas karit nga itultuloy ti laban, gunoden ti balligi ken itakder ti demokratiko nga agturong iti sosyalista a kagimongan.

**Ti sao a pakaugodan ket lokal a termino iti Kalinga, Abra, Apayao ken Mountain Province a ti kaipapanan ket pakasaritaan.* *

Umili ti Mountain Province, maparitan nga agkayo ken agusok

Ipanpanawagan ti Cordillera People's Democratic Front (CPDF)-Mountain Province ti panangilaban iti kurbengen iti ansestral a daga ken pagbiagan dagiti mangusok ken babassit a ragadero, iti sango ti rumungrungsot a panangmonopolyo ti gobyerno iti rekurso a mineral iti rehiyon.

Immirteng ti panangraut dagiti taoan ti Department of Environment and Natural Resources (DENR), Mines and Geosciences Bureau (MGB), PNP ken AFP kadagiti babassit a minasan dagiti umili iti probinsya. Inpatungpal da daytoy kalpasan ti mandar ti rehimeng nga US-Duterte nga iserra dagiti minasan a "saan a rehistrado." Nagsaruno a pinangtaan ni P/Supt. Allen Ocden, PNP Mountain Province Provincial Director dagiti babassit a minero idiy Sagada ken Bontoc a pasabogen dagiti usok nu saan nga iyaramid dagiti minero ti panagbaklas ken panangiyawid kadagiti ramit da. Kaudian a pinangtaan na ket dagiti minero idiy Maligcong, Bontoc.

Kagiddan na met laeng daytoy ti panangpairut iti total log ban ken Presidential Decree (PD) 705 wenco Revised Forestry Code, a basaran da iti deklarasyon nga iligal ti amin a panagkayo ti umili. Nakuna met laeng ni Ocden nga iligal ti nainsigudan nga ugali iti panangtaripato ti bakir a kas iti batangan wenco woodlots uray nu binibig ti DENR ti nasao nga ugali.

Inbutaktak met laeng ti CPDF-MP ti kinaruker ken kinarranggas nga ar-aramiden ti DENR, PNP ken AFP laban kada-giti ragadero, "ab-abuso-en ti DENR agra-

man dagiti Bantay Gubat, PNP ken AFP ti total log ban. Uray dagiti naragadi a naiyawiden iti baryo a mausar iti balay ket inda kumpiskaren, ranggasan ken butbutngen da dagiti ragadero. Adda dagiti kasu a tinutukan da ti paltog ken pinaltogan da dagiti ragadero. Palpalusot ti kuna ti DENR nga idonar da kadagiti eskuelaan, simbaan, barangay hall, ken dadduma pay dagiti nakumpiskar da a lumber. Siaammo ti kaaduan nga umili nga ipuspulit dagiti DENR, PNP ken AFP nga ilaklako da kadagiti kontak da wenco usaren da kadagiti bukod da a balbalay. Naalibtak da nga agsiput, agtiliw ken agkumpiskar gapu ta napigsa a pagdiskitaran

da. Iti bangir na, kaasi ni ragadero ken umili a nagutang iti usaren na, nakumpiskar pay ti chainsaw na. Agpasuksok pay ti gataad a P25,000-50,000.00 tapno saan a makasoan."

Irupruripir ti CPDF-MP a saan a napudno dagitoy a kampanya ti rehimeng nga US-Duterte ken DENR para iti panangsuaad iti aglawlaw. "Napinget da nga ipsardeng dagiti babassit a minasan ken panagkayo ti umili ngem palpalubosan da dagiti dadakel a negosyo ti minas ken energiya, nga adayo a managdadael ken managgamrud. Iti nagan ti People's Small Scale Mining Act, maipilpilit ti patakaran a 'no permit, no mining policy' tapno iserra dagiti usok a saan a makabael iti nadagsen a rekitos iti rehistrasyon iti Minahang Bayan ken panangala iti permit. Iti met nagan ti kampanya iti 'watershed

protection' iti sidong ti PD 705 a nangideklara kadagiti ansestral a dagdaga iti Kaigorotan kas public land, maparparitan ti umili nga agkayo uray iti bukod da a mula iti ansestral a dagdaga da."

Nainayon met ti Leonardo Pacsi Command (LPC) BHB-Mountain Province iti pablaak na ti epektu na dagitoy nga 'environmental campaigns' iti umili. "Nalawag iti umili ti kinarugit ken kinabangking dagitoy a kampanya. Ti DENR, kakumplot ti PNP ket natuleng iti panawagan dagiti umili nga iserra dagiti ganganaet a kumpanya asuruten iti panid 14

SAPLIT KADAGITI MANNALON TI KALINGA

Mabilang ti Kalinga kas maysa kadagiti kangatuan ti produksyon na a pagay iti Cordillera ken pagilian. Ti sentro a syudad ti Tabuk ti maawagan a kas ‘rice granary’ ti rehiyon. Ti dagup a mapartuat ti syudad pay laeng ti Tabuk ket dumanonen iti 175,588.92 metriko tonelada (MT) manipud 2013. Ti patag a paset met ti Pinukpuk ken Rizal ti katin-nulong ti Tabuk City a mangnayon iti kabuklan a produksyon ti bagas iti probinsya. Ti kadagaan ti kapatagan a paset na ket nasayaat para iti panagmula ti pagay. Ditoy nga agsasabat dagiti dadakkel a karayan manipud kadagiti kabambantayan a paset nga agturon iti Karayan Chico.

Iti laksid ti kastoy a kasasaad, apay a saan a rumang-ay dagiti mannalon iti Kalinga?

Nalawa ti kadagaan ngem agrigrigat ti kaaduan

Ti kapatagan ti Kalinga, a bukbulen ti 55 barangays ti Pinukpuk, Tabuk ken Rizal, ket mangsak-saklaw iti 116,082.94 nga ektarya, wenco 37% ti kadagaan ti probinsya. Ti kapagayan kadagitoy nga erya ket dumanon iti 23,175.91 nga ektarya. Kaaduan a mannalon ket addaan iti nasurok-kumurang maysa nga ektarya a daga. Gapu

ta kurang ti daga ken saan nga umanay ti mapartuat na a pagay para iti kasapulan ti pamilya, adu ti agabang pay ti nayon a daga. Iti kastoy, adda dagiti nadumaduma a langa ti panagabang a pagtulagan dagiti akindaga ken agabang. Maibilang ditoy ti tersya (1/3), guddua ken porsyentoan.

Iti maysa ektarya a talon, du-manon iti nasurok P45,000.00 ti kadawayan a gastos ti mannalon. (Kitaen ti Table 01.)

Iti kabuklan a gastos, dakkel a porsyento ti mapan iti abang dagiti ramit kasta met iti paggatang

dagiti farm inputs. Binukodan na la ngaruden ti gasto ti pang-talon, saan pay nga umanay ti pastrek tapno masubbot ti ban-nog na. Ti balor ti pigsat tegged na ken ti pamilya na ket agbalin a libre. Maikissay pay iti pastrek ti bingay ti akindaga. Nu ti inkam a P4,508.00 ket bennaten iti las-ud ti uppat a bulan, ti agbalin laeng nga inaldaw a panggasto na ket P37.50 – kurang pay a panggatang ti maysa kilo a bagas. Ti kastoy a kinabassit ti inkam ti mangiduron kadagiti mannalon nga agutang para iti kasapulan ti pamilya, kasta met dagiti gasto en iti sumaruno a panagtalon. Daytoy met ti gundawayan dagiti usurero – ti agpautang ti abono-pestisidyo ken ti agpautang ti pairikan, pa-interesan wenco salda.

Nu ti abono-pestisidyo ti mautang, 5-7% ti interes na kada bulan, a maikissay nu aglako ti mannalon ti irik kadagitoy a buyers. Iti pairikan, tunggal P1,000 nga utangen ti

mannalon ket adda ti interes na a maysa ingga-na dua a kab-an nga irik. Iti painteresan, binulan a matuonan ti principal nga utang ti 5-15% a compouned nga interes, isunga agbalin a 20-60% kada cropping. Iti makuna a salda-saka, nu isalda na ti daga iti usurero kasukat ti

P50,000 a 60,000 a

GASTO ITI MAYSA A CROPPING ITI KALINGA

(1 ektarya nga inabangan iti tulagan a tersya)

Farm inputs	Inputs a mausar	Gatad	Pannakabingay ti gasto	Balor
Bin-i	2 cavans @ P1,300/cavan a certified	P 2,600 +	Gross income	P 73,893
Molluscide	1 sachet Mitavit ken 5 sachets Surekill	P 3,650 +	Bingay ti akindaga	P 24,630
Herbicide	1 liter	P 250 +	Bingay ti nagtalon	= P 49,262
Abono	4 cavans Urea & 3 cavans Ammonium Sulfate	P 6,120 +	--> Gasto ti mannalon	P 44,754
		= P 12,620 +		= P 4,508
Abang ti ramit	Bilang ti agrabaho		Nabati a pastrek ti mannalon	
Kuliglig		P 4,500 +		
Nuang	1 nuang + handler na	P 1,200 +		
Abang ti reaper*		P 7,308 +		
Abang ti thresher*		P 6,496 +		
		= P 19,504 +		
Dadduma pay a gasto				
Krudo	15-20 liters	P 330 +		
Padanum	Per cropping (NIA)	P 1,500 +		
Hauling		P 700 +		
Pasueldo	30 katao	P 9,750 +		
Makan (meryenda)		P 350 +		
		= P 12,630 +		

* Ti abang ti reaper ket pinagbalin a gatad na iti kuarta manipud iti 9 cavans x 58kls/cavan x P14.00/kilo a kuenta.

* Ti abang ti thresher ket pinagbalin a gatad na iti kuarta manipud iti 8 cavans nga irik x 58kls/cavan x P14/kilo kada 100 cavans a mairik a kuenta.

gata, ited na ti apit na iti usurero inggana a mabayadan na ti utang na. Nu saan a mabayadan ti mammalon ti utang na aging-gana iti naikeddeng a panawen, bayadanen ti usurero ti daga, a maawagan met a salda-gatang.

Iti nalalawa a daga idiy Rizal, mapakpakaro ti problema dagiti mammalon gapu iti panangagum ti mano nga apo't daga. Maysa ditoy ti Hacienda Madrigal a mang-saksaklaw kadagiti barangay ti Babalag East, Babalag West, Macutay, Bolbol, San Pascual ken San Quintin. Babaen iti maysa a deed of assignment, inted ni Don Vicente Madrigal ti titulo iti Susana Realty, Inc. Namin-anon a napadasan dagiti mammalon nga agnanaed ditoy ti demolisyon manipud 1967. Kakaroan ditoy ket ti June 25, 2007 a demolisyon nga insayangkat ti nagtipon a tropa ti PNP-AFP ken LGU. Siyam ti natay, uppat ti sugatan, adu ti natiliw ken 30 a balay ti pinuoran iti demolisyon a naawagan a Malapiat Massacre.

Kinakurang ti serbisyo dagiti ahensya ti gobyerno

Malaksid iti dakkel a gasto iti produksyon, nayon a parikut ti mammalon ti agkurkurang a serbisyo dagiti ahensya ti gobyerno. Kangrunaan ditoy ti serbisyo ti National Irrigation Administration (NIA) a mangiwanwan iti Upper Chico River Irrigation System (UCRIS). Iti saklaw ti service area na a 6,180 ektarya iti patag ti Tabuk ken Pinukpuk, adu a talon ti saan a madandanon ti padanum. Agsingsingir latta ti NIA ti abang iti amin a mammalon iti uneg ti service area ti UCRIS uray nu agkurkurang ti danum.

Imbes nga agserbi para iti interes ti mammalon, nagbalin ti Department of Agriculture (DA) a para-lako dagiti hybrid a bin-i nga agkasapulan iti abono ken pestisido, kas iti RC4, RC14, IR10, IR36, IR64 ken dadduma pay. Dagitoy a bin-i ket naggapu iti International Rice Research Institute (IRRI), a ponpondoan dagiti transnasyunal a korporasyon a kas iti Aven-

tis, Bayer, Cyanamid, Monsanto ken Novartis. Isunga iti Kalinga, dakkel ti maganansa dagiti dadakkel a kapitalista ken gangannaet a kumpanya manipud iti panglako iti abono ken pestisido.

Isunga iti kastoy, dagiti ahensya ti gobyerno a paset ti instrumento ti estado ket agserserbi kangrunaan na para iti interes dagiti gangannaet a kumpanya ken iti imperialismo iti kabulkan. Agan-andar dagitoy segun iti balangkas ti imperialista nga agrikultura. Iti kastoy a tengngel dagiti gangannaet ti agrikultura ti pagilian, ti kangrunaan nga agsagrap iti nakaro a pannakagundaway ken mailumlom iti kinarigat ket dagiti mammalon.

Globalisasyon iti agrikultura

Idi pay laeng 1982, nakuna ni US Senator Hubert Humphrey, "Nu agbirbirok tayo ti wagas tapno agsanggir ken agdependar dagiti umili kadatayo, ken tapno mapatulnog tayo ida, mayat nu nakadependar da kadatayo iti makan." Iti kastoy a panagkita da, nu matengngel ti buksit ti tat-tao ket tengngel dan mismo dagiti tattao. Isu a ti panangibilang da iti agrikultura ket negosyo a pagganansyaan, saan a kas pamuspusan tapno padur-asen ti biag ken risuten ti bisin ti sangalubongan.

Iti agdama, umir-irut ti kontrol ken pananggundaway dagiti transnasyunal a kumpanya ti bin-i ken abono-pestisido iti agrikultura ti pagilian. Iti Kalinga, agarup P584 milyon ti magamgamrud dagiti higante a kumpanya a kas iti Bayer, Pioneer, SL Agritech, Monsanto ken Syngenta iti maysa a tawen nu kadagiti kapatagan pay laeng ti probinsya. Iti intero met a sangalubongan, dimmanon iti nasurok \$65 bilyon (P3.51 trilyon) ti ganansa ti innem a transnasyunal a kumpanya ti bin-i ken pestisido. Lallalo pay a makonsentra ti ganansa iti sumagmamano a kumpanya gapu iti merger dasas iti panagtiton ti Monsanto-Bayer, Syngenta-Chem China ken DuPont-Dow idi 2017.

Ti panagraira ti neoliberalismo

iti agrikultura ket agturonsg iti na-karkaro a panaggundaway ken bisin kadagiti mammalon. Agrurutap ti pananggundaway kadakuada – babaen iti nangato nga abang ti daga, nangato nga interes ti pautang, nangina a presyo dagiti bin-ken abono-pestisido, ken nababa a presyo ti pagay.

Anti-Pyudal ken

Anti-Imperialista a Tignayan

Nairut a kasapulan ti panangparegta ken panangpapigsa iti tignayan ken dagiti dangadang nga antipyudal. Nakaron ti panagrigrigat ken diskuntento ti masa a mammalon gapu iti panagkarro ti liberalisasyon ken deregulasyon nga ipatpatungpal ti reaksyunaryo a gobyerno segun iti diktar ti International Monetary Fund-World Bank. Iti balangkas ti antipyudal a dangadang a maipauneg dagiti partikular a laban para iti panangipababa iti interes ti pautang, panangipangato ti presyo dagiti produkto, panangipababa iti presyo dagiti farm inputs, ken panangipaay kadagiti maiparbeng a serbisyo ken subsidy. Iti nalawlaw a saklaw, ilaban ti panangwaswas kadagiti katulagan ken polisiya a mangpakkaro iti pananggundaway kadi-giti mammalon – kas iti Agreement on Agriculture ti General Agreement on Tariffs and Trade-World Trade Organization ken ASEAN Economic Integration.

Kangrunaan iti amin, itandudo ti agraryo a rebolusyon (AgReb) iti kaaw-awayan – ti panangyawaya iti mammalon iti pyudal ken malapyudal a pananggundaway babaen iti panangburak iti kontrol dagiti apo't daga iti nalalawa a daga. Kagiddan ti AgReb ti panangipagna iti armado a panakidangadang ken panagbukel ti rebolusyonaryo a base. Daytoy ti agbalin a bin-i ti nailian nga industriyalisasyon, a mangipaay iti pudno a panagdur-as ken rang-ay. Iti panagbukel ti rebolusyonaryo a pigs, maibangon ti pudno nga agrikultura nga agserbi para iti kaaduan, saan a pagganansyaan ti sumagmamano.

Ti Agtultuloy a Nailian a Panangidadanes kadagiti Nailian a Minorya ti Cordillera ken ti Agtultuloy a Panaglaban ti Umili (Umuna a Paset)

Inggana nga agtultuloy a teng-
ngel ken imatonan dagiti agar-
ari a dasig a dadakkel nga apo't
daga, burukrata kapitalista ken
ti amo da nga imperialista nga
US ti reaksyonaryo nga estado,
agtalinaed iti malakolonyal ken
malapyudal a sistema ti gimong
a Pilipino ken agtultuloy ti nail-
ian a panangidadanes. Ti nail-
ian a panangidadanes ti nayon a
problema dagiti nailian a minorya
ti Cordillera a kas dagiti nailian a
minorya iti dadduma a paset ti
Pilipinas, malaksid pay iti tallo a
pundamental a problema nga im-
perialismo, burukrata kapitalismo
ken pyudalismo a sagsagrapen ti
amin a Pilipino. Dimmanonen iti
tukad etnosidyo ti sinagsagrap
dagiti nailian a minorya iti nailian
a panangidadanes. Iti agdama a
rehimeng iti US-Duterte, mapak-
pakaro ti kasasaad dagiti nailian a
minorya gapu iti tiraniko a turay,
a maipakita iti tallo a gyera na – ti
gyera “kontra-droga”, “kontra-
terorismo” ken todo-gyera laban
iti rebolusyonaryo a tignayan.

Ti nailian a panangidadanes
ket saan a panangbigbig iti kar-
bengan dagiti nailian a minorya
iti bukod a panggeddeng ken
demokrasya. Iti Cordillera, ti pa-
nangidiaya kadagiti ansestral a
daga ken nabaknang a rekursa
ti rehiyon a gamrudeng dagiti im-
perialista a pagilian ket saan a
mangipaay iti panagdur-as nu di
mangpakaro iti nailian a pa-
nangidadanes a sagsagrapen dagiti
nailian a minorya.

**Saggaysaen tayo a talantanen ti
innem a pakabuyaan ti nailian a
panangidadanes:**

1 Panaglabsing iti karbengan iti
ansestral a daga ken integrat-
dad dagiti territoryo

Dagiti kontra umili a linteg ti
daga ken rekursa a pinutar da-
giti kolonyalisti nga Espanyol
ken Amerikano ken pinagtali-
naed dagiti nagsasaruno a papet
a rehimeng inggana iti agdama.
Kaunaan ditoy ti Regalian Doc-
trine a nangideklara a tagikua
ti ari ken reyna ti Espanya dagiti
daga ken rekursa ti Pilipinas. Day-
toy ti nagbalin a basaran dagiti
nagtutuon a kontra-umili a linteg.
(Kitaen ti Sidebar 01.)

Dagitoy a linteg, patakaran
ken palisiya ket lalo a pinairutan
dagiti nagsasaruno a papet a rehi-
men. Maibilang ditoy ti pananga-
ramat ti diktadura a US-Marcos
kadagiti linteg tapno iduron da-
giti proyekto a Chico River Hydro
Electric Power Plant ken logging
ti Cellophil Resources Corpora-
tion ken Cellulose Paper Corpora-
tion. Ti met PD 705 (Revised Fo-
restry Code) a naiyetnag idi 1975,
ket namimpinsan a nangiyaw-
awan iti karbengan dagiti nailian
a minorya iti ansestral a daga da.
Iti maysa laeng a kur-it a pirma
ni diktador Marcos, napaidaman
ken naparitan dagiti nailian a
minorya iti panagusar, panang-
padur-as ken panangsalaknib iti
bukod da nga ansestral a daga
ken rekursa. Iti ababa a sarita,
nagbalin nga iskwater da iti bu-
kod da a daga. Iti met panawen ti
rehimen a Ramos, ti linteg a New
Mining Act of 1995 ket lalo a na-
ngidiaya kadagiti ganggannaet a
kapitalista a sumrek nga agminas
kadagiti lugar a pagnanaedan da-
giti nailian a minorya. Kasta met
a ti naputar nga Indigenous Peo-
ple's Rights Act (IPRA) ket nausar
tapno papartaken ti panagserrek
dagiti negosyo dagiti imperialista
a kakumplot dagiti lokal a kapi-
talista. Lalo a nagulo ti urnos da-

Linteg iti Daga iti Pakasaritaan

Regalian Doctrine

(1521)

Linteg iti daga nga inpatung-
pal dagiti managsakop nga
Espanyol a nangideklara a
sanikua ti Ari ti Espanya ti
Pilipinas.

Land Registration Act (1902)

Linteg iti daga nga inpatung-
pal dagiti managsakop nga
Amerikano a nangibaga nga
amin a daga ket kasapulan a
marchistro. Isu ti nangilukat
iti panangligalisa ti panang-
gamgam da iti daga ti umili.

First Public Land Act (1903)

Amin a daga a saan a naire-
histro idi panawen ti Espan-
yol ken awanan titulo ket
maibilang a public land.

Forest Act (1904)

Panangiparit ti panagumá.

Mining Act (1905)

Amin a public land ket maba-
lin a gatangen ken tagikuaen
ti uray siasino nga umili ti US
ken Pilipinas.

Dadduma pay:

- Cadastral Act (1912)
- Wildlife Law (1915)
- Forest Law (1917)
- Second Public Land Act (1919)
- Executive Order (1929)
- Mining Act of 1935
- Third Land Act (1936)

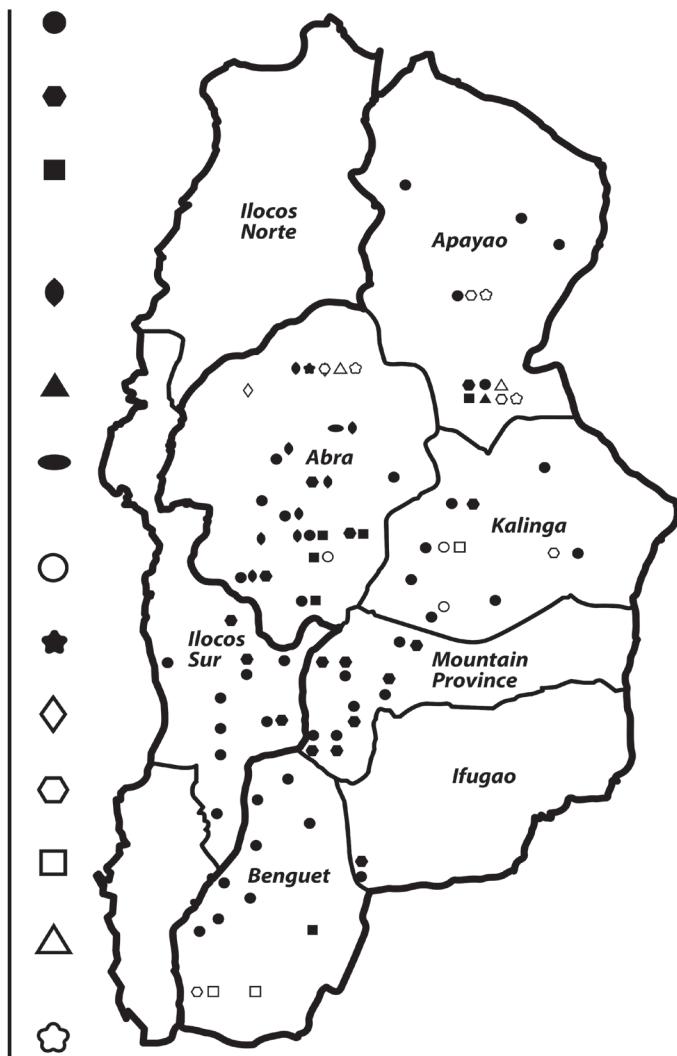

Sidebar 01

REHISTRADO A MINING CLAIMS (ILOCOS-CORDILLERA 31 MARZO 2018)

<u>Subsidiary</u>	<u>Holder</u>	<u>Legend</u>
Shipside, Inc. & Diamond Drilling Corp. of the Philippines*	Lepanto 277,783 nga ektarya	●
Cordillera Exploration Co., Inc	Nickel Asia 94,519 nga ektarya	○
Canex Resources, Inc., Magellan Metals, Columbus Minerals, Inc., Adanacex Resources, Inc. & Da Gamma Minerals, Inc.	Brian Lueck 30,687 nga ektarya	■
Mina Fortuna Integrated Mineral Resources, Inc. & Grand Total Exploration & Mining	Randolf & Rommel Singson 21,895 nga ektarya	◆
Greenwater Mining Corp.	Copper Fields 16,200 nga ektarya	▲
	Vegas Exploration & Mining Corp. 16,200 nga ektarya	●
Makilala Mining Corp., Inc.	Freeport McMoran 15,265 nga ektarya	○
Golden Lake Mineral Resources	Magdaleno Peña 12,456 nga ektarya	★
	Lodestone Depot, Inc. 12,230 nga ektarya	◊
Wolfland Resources Corp. & Merrit Resources Inc.	Anders West 12,030 nga ektarya	○
	Philex 10,226 nga ektarya	□
	Camarines Norte Finest Minerals 10,220 nga ektarya	△
	Metalores Consolidated 10,130 nga ektarya	☆

= 539,841
dagup nga ektarya ti daga
a 10,000 nga ektarya pangato

* Dagiti dadduma pay nga alias ti Lepanto: Horizon, Patrick, Lindsay, Mount Franz, Eltopan ken Olpaten.

giti tribu gapu iti panagadu dagiti riri iti nagbebeddengan.

Agtultuloy latta ti panangiblang ti gobyerno iti Cordillera kas ‘resource base.’ Iti agdama, 276 ti bilang dagiti binigbig ti reaksyunaryo a gobyerno nga aplikasyon dagiti dadakkel a kumpanya ti minas iti Cordillera. Kadakkelan kadagitoy ket ti nasakop ti Lepanto Consolidated Mining Company (LCMC), sumegunda ti Nickel Asia-Sumitomo Metals a kasosyo ti Cordillera Exploration Company, Inc. (CEXCI) a tengngel dagiti Zamora. Dagiti lokal a kapitalista ket agnumnumar met laeng iti nabaknang a rekursa ti rehiyon kas kada Singson ti Ilocos Sur, Magdaleno Peña iti Negros Occidental ken dagiti Ongpin. (Kitaen ti Sidebar 02.)

Iti met negosyo iti enerhiya, aglulumba dagiti kumpanya ti en-

erhiya nga aplikaran amin a karyan ti rehiyon. Nakasarang ti peggad kadagiti maseknan nga umili a masakupan ti 37 nga ili iti rehiyon Cordillera a pakaipasdekan dagiti naaprobaran ken pending nga 104 a hydroelectric plants a mangpartuat iti agdagup 5,116 MW. Nayon pay a peggad nu mai-tuon dagiti geothermal power plants, a kas iti itakder dagiti kumpanya a Pan Pacific, Aragorn Power and Energy Corp, Basic Energy, Clean Rock ken Tayabas Geothermal Plant iti nadumaduma a lugar ti rehiyon Cordillera. Labsingen la ngaruden dagitoy ti karbengan iti ansestral a daga, mangipaay da pay ti dakkel perwisyo.

Kamaudianan na, nalawag a dagitoy ket panaggamrud dagiti imperialista a ganggannaet ken dagiti lokal a kakumplot da, nga iti bangir na ket maisakripisyoo da-

giti nailian a minorya ti Cordillera. Arig na alimatek a saan a mapnek a mangsepsep iti dara ti umili. Malaksid a panaggamrud kada-giti rekursa para iti bukod da a ganansya, mangted pagdaksan iti umili ken aglawlaw.

2 Panagsagrap iti naulpit a militarisasyon a labsing iti karbengan ti biag, karbengan a salakniban ti biag, daga ken pagbiagan laban iti panagagaw ken panaggamrud

Kas mersenaryo nga armado ti gobyerno, prayoridad a protektaran ti AFP/PNP dagiti negosyo dagiti imperialista ken dagiti kakumplot da a lokal. Nalatak a no sadino a luglugar ti ayan dagiti proyekto a kas iti dadakkel a minas, maitakder a dam ken dadduma pay ket isu ti pakipuestoan dagiti militar. Malagip

Sidebar 02

nga idi panawen ti dangadang dagiti umili ti Mountain Province, Kalinga ken Abra laban iti CRC ken Chico Dam, naibulos ti sangagabsuon a Presidential Guard Battalion a napasig nga Igorot nga indauloan ni BGen. Rogelio Aquana a tubo ti Bontoc. Iti daytoy met laeng a tiempo a naipagna ti Oplan Chumanchil, nu sadino ket naibulos ti 1st GHQ Brigade, kaunaan a pigsa-brigada nga operasyon iti rehiyon tapno parmekan ti determinado a panaglaban dagiti umili ti Bontoc ken Kalinga iti Chico dam. Saan a nangpaatras iti umili ti panangpatay da kenni Macliing Dulag ken panangsugat kenni Pedro Dungoc nu di ket nagserbi a nangpagil-ayab iti pungtot, armado a panaglaban ken panagsampa ti umili iti BHB inggana napilitan ti estado nga isanud dagiti nasao a projekto. Iti agdama, ti panangipuesto kadagitit batalyon ti army iti babaen ti dua a brigada ken adu a combat units ti PNP, kakuyog dagiti CAF-GU ken CPLA a maibulos kadagitit operasyon ket nakasilpo iti pangprotektor kadagitit aplikasyon dagiti dadakkel a kumpanya ti minas, enerhiya a nangsklaw iti amin a probinsya ti Cordillera.

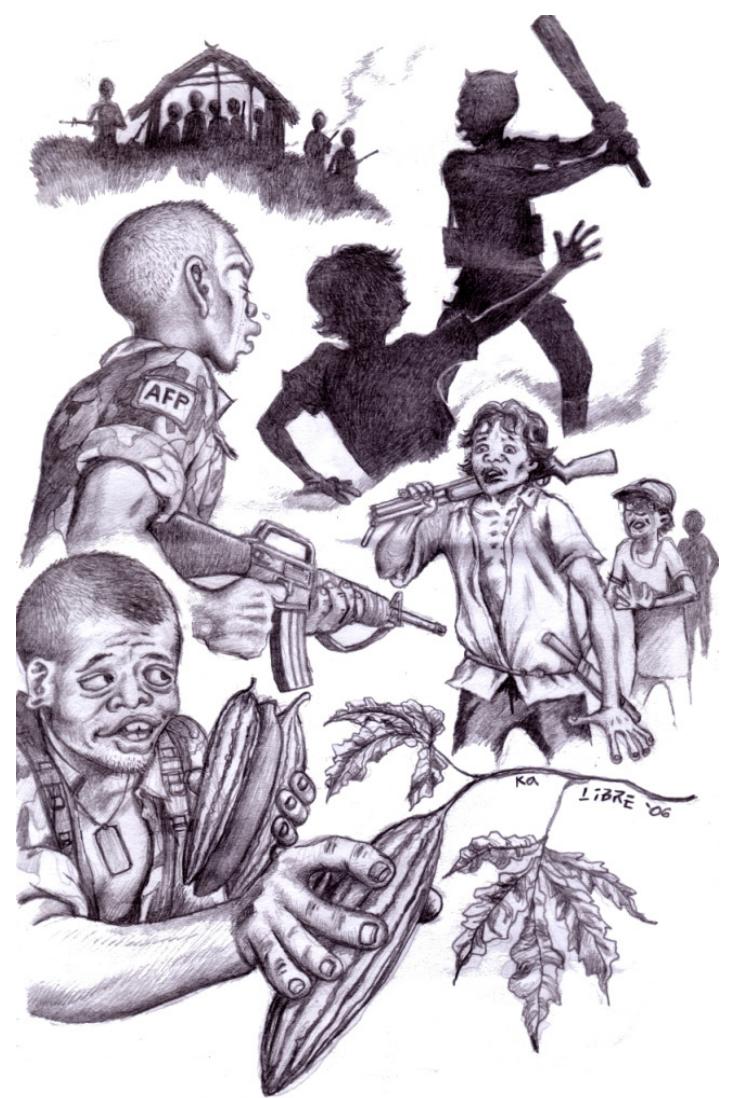
Ti militarisasyon iti aw-away ket nakakonteksto kadagitit kontra-insurhensiya a programa ti tunggal aso-aso a rehimem. Iti balangkas na daytoy a naka-pauneg ti panangpaadu da ti puersa ti reaksyonaryo a gobyerno manipud iti lokal kas divide and rule a taktika tapno pakapsuten, guduaen ken iturayan dagiti umili. Tunggal rehimem ket adda dagiti talmeg na iti panangipagna kadagitoy, kas iti panangaramat ti rehimem nga US-Aquino I (Cory Aquino) iti trayor a CPLA a nangatake kadagitit progresibo nga aktibista ken lider iti Cordillera. Saan met a nagpaatiw ti rehimem nga US-Arroyo, inpauneg na ti CPLA iti army ken nagbalin nga aktibo dagitoy a nangatake kadagitit komunidad. Inpakat met ti rehimem nga US-Aquino II (Noynoy) ti Oplan Bayanihan, a nangipakat iti "IP Centric Approach" ken

"Regionalization of the PNP". Inikkan-talmeg da iti daytoy nga Oplan ti panangpaadu iti rekrut a militar, pulis ken paramilitar manipud kadagitit nailian a minorya. Tapno maipatungpal da daytoy, naibaba dagiti rekisitos iti panagserrekk iti PMA, PNPA ken "rank and file" ti army, ken inpuesto da dagiti opisyal-militar a tubo iti Cordillera iti 5th Infantry Division, kas kada BGen. Rommel Gomez a nagCO iti 5th ID, BGen. Mark Soliba, Col. Miguel Puyao, Lt. Col. Donald Hongitan, Lt. Col. Noel Baluyan ken dadduma pay. Iti met Oplan Kapayapaan ti rehimem nga US-Duterte, mas pinairteng na pay ti panangpaadu ti lokal a puersa dagiti organic units ti 5th ID, karaman dagiti Division Reconnaissance Companies (DRC) a nakatutok iti Cordillera. Kasta met laeng iti PNP, agraman dagiti Special Action Force (SAF). Pinaungar da manen ti CPLA kas 'force multiplier' wenco nayon a puersa a paramilitar. Araramaten da dagitoy a puersa para iti pangallilaw iti umili ken laban iti BHB.

Iti sidong ti Development Support and Security Plan (DSSP) - Kapayapaan, ipakpakat ti AFP ti koordinado a triad operations a nakapaunegan dagiti non-military nga aksyon ti AFP ken PNP nga idadauloan ti Northern Luzon Command iti panggep a gun-oden ti arapaap ti rehimem nga US-Duterte a parmekan ti BHB sakbay ti gibus ti tawen 2018. Iti daytoy nga

Oplan, namilitarisa amin a yunit seguridad ti estado ken nauksoben ti sibilyan a langa ti PNP. Iti all-out war a deklarasyon ni Dingong, todo ti panangibulos kadagitit nagtitipon a yunit ti AFP, PNP ken paramilitar laban iti BHB ken ti umili iti kaaw-awayan.

Saan man a naideklara ti Martial Law iti Luzon wenco Cordillera, ladawan na dagiti mapaspasmak kadagitit luglugar no sadinno ket intensibo ti militarisasyon ken pasismo a maipakpakat. Pilit a naipauneg dagiti LGU iti kumpas ti Oplan Kapayapaan. Nagbalin a modus operandi ti militar ti makipag-MOA kadagitit LGU tapno ipagna ti kontra-insurhensiya a programa. Kasparagan, nakipagMOA ti 81st IB iti opisina ti Provincial Governor ti Mountain Province no sadinno ket pinalubusan ni gobernador ti panagpakat dagiti militar uray awan konsultasyon kadagitit maseknan nga umili ti Tamboan ken Lacmaan.

(Maituloy iti summaruno nga isyu).

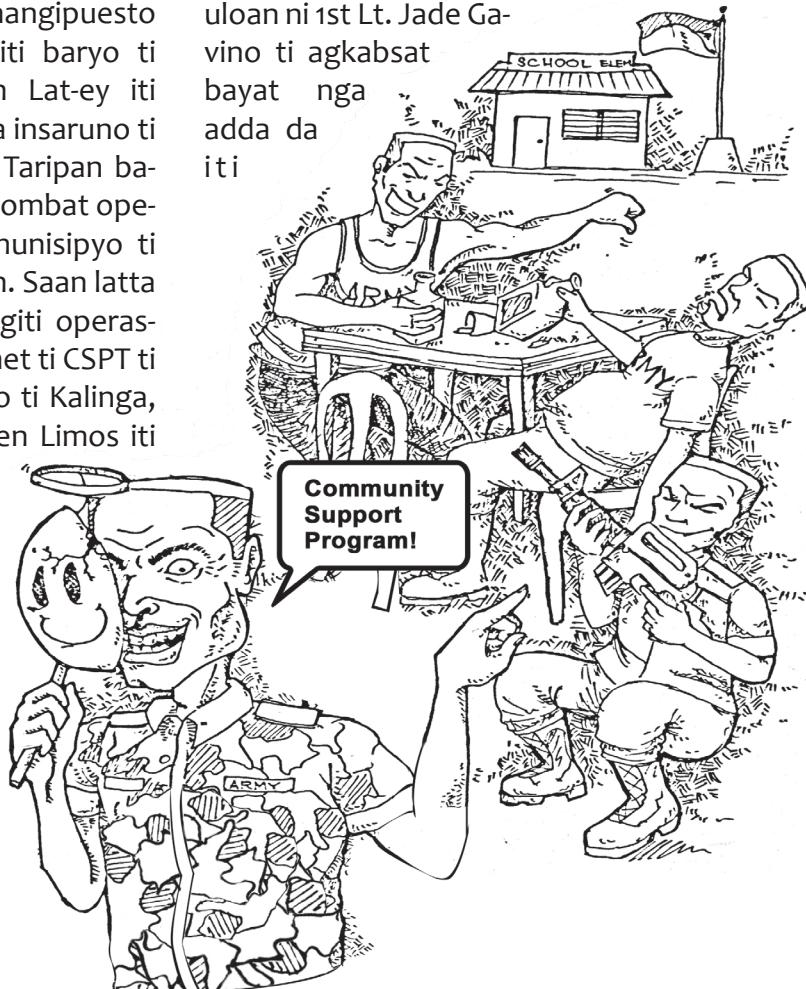
Kumarkaro nga operasyon militar iti Ilocos-Cordillera

Manipud maikadua a lawas ti Hunyo, immadu dagiti naipuesto a Community Support Program Teams (CSPT) kadagiti baryo ti Ilocos-Cordillera. Kasta met nga agtultuloy ti panaglawa ti saklaw dagiti operasyon militar ti AFP.

Dagitoy a CSPT, a sigud a maaw-awagan a Peace and Development Teams (PDT), ket naipakat iti nadumaduma a probinsya iti rehiyon. Idiay Ilocos Sur, uppat a munisipyo ti pinakatan ti 81st IB iti CSPT, kas iti Bgy. Lopez idiy Banayoyo, Bgy. Bugnay ken Salvador Segundo iti Candon, Bgy. Baracbac, Kilang, Legaspi, Sabangan-Bato ken San Vicente iti Galimuyod, ken Bgy. Patiacan iti Quirino. Idiay Ifugao, inpakat ti 54th IB dagiti puersa na iti Bgy. Tocucan ken Danggo idiy Tinoc. Kasta met nga iti Mountain Province a saklaw met laeng ti 54th IB, naideploy da kadagiti baryo ti Aguid ken Pide idiy Sagada, ken ti 81st IB met ti nangipakat kada-giti tropa a pangkombat ken CSPT iti Bgy. Tamboan ken Lacmaan idiy Besao, Mountain Province. Ti 24th IB met ket nangipuesto kadagiti CSPT kadagiti baryo ti Buanao, Umnap ken Lat-ey iti Malibcong, Abra, sana insaruno ti Gacab, Duldualo ken Taripan bayat a madama dagiti combat operations na kadagiti munisipyo ti Bucloc ken Sallapadan. Saan latta nga agsarsardeng dagiti operasyon a kombat kasta met ti CSPT ti 50th IB kadagiti baryo ti Kalinga, kas iti Bgy. Apatan ken Limos iti Pinukpuk, Bgy. Poblacion, Poswoy ken Dao-angan iti Balbalan, ken Bgy. Western Uma iti Lubuagan. Tuloy-tuloy met laeng ti aktibo a pangrekrut ti militar iti CAFGU ken panagsaywar kadagiti umili kadagitoy a lugar.

Maus-usar met laeng dagiti dadduma nga opisyal ti

barangay tapno agpasurender kadagiti sibilyan. Gapu ditoy, adda dagiti mapilpilitan nga agsurerender, kas iti dua a sibilyan a nagsurender iti Bgy. Poswoy, Balbalan, Kalinga idi Nobyembre 2017. Malaksid pay ditoy, tuloy-tuloy latta ti panagsipsiput ken panangharas kadagiti sibilyan ken organisasyon masa. Idi Mayo 25, tiniliw dagiti tropa ti 50th IB ni Amelyn Baligod, maysa a lider-kababaihan idiy Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga ken inbalud da idiy Bucay, Abra gapu kadagiti parparbo a kaso. Kasta met nga idi Hulyo 21, iligal nga inarestar ti 81st IB ti agkabsat a da Edmond ken Saturnino Dazon a residente ti Sitio Dandanac, Bgy. Tamboan, Besao, Mountain Province ken ak-akusaran a kameng ti BHB. Tiniliw dagiti soldado nga idadauloan ni 1st Lt. Jade Gavino ti agkabsat bayat nga adda da iti

paypayaw da idiy Ambuwagi.

Idiay Besao, Mountain Province, babaen iti Executive Order 27 a napirmaan idi July 2018, inpalubos ti gobernador a pagkampoan dagiti tropa ti 81st IB dagiti baryo ti Lacmaan ken Tamboan. Minandaran na dagiti opisyales ti dua a barangay a makin-tinulong da kadagiti soldado ti Philippine Army ken agitudo ti lugar a pagyanan dagitoy bayat nga agipatpatungpal ti kontra-insurhensya, iti linged ti 'kontrakinakurapay' a programa.

Segun kenni Ka Martin Montana, tagapagsarita ti Chadli Molintas Command (CMC) BHB Ilocos-Cordillera, "Dagitoy a pinairteng nga operasyon militar ket maiyannurot iti desperado a panagkamakam ti AFP-PNP a gun-oden ti target a parmekan ti puersa ti BHB sakbay ti gibus ti 2018. Panagpasikat met laeng ti AFP-PNP daytoy iti komander da a ni Rodrigo Duterte. Paset met laeng daytoy ti panangipilit ti rehimen nga US-Duterte ti dakes a panggep na a localized peace talks."

Nailawag manen ni Montana a saan nga akseptaren ti rebolusyonaryo a tignayan ti localized peace talks.

"Natibker a tumaktakder ti intero nga organi-sasyon ti BHB iti rehiyon a ni kaanuman ket saan a marisut dagiti basaran a ramut ti kinarigat ti umili a Pilipino a puon met laeng ti madama a gyera sibil iti Pilipinas. Iti panangidaulo ti PKP, nakasagana ti BHB ken rebolusyonaryo nga umili a labanan ken paayen dagiti kontra-rebolusyonaryo a gandat ti pasista-terorista a rehimen Duterte. Agtultuloy ti panagsursige nga iyabante ti gubat ti umili iti na-ngatngato a tukad nga agturonsg iti ballig."

Dua a taga-Cordillera, naikkat iti DOJ terrorist list

Naikkat iti terrorist listing ti dua a personalidad manipud Cordillera kas resulta ti 14-panid a resolusyon ti korte idi July 27.

Iti nasao a resolusyon nga inruar ni Judge Marlo Magdoza-Malagar ti Manila Regional Trial Court Branch 9, na-clear ken naikkat dagiti nagan da Victoria Tauli-Corpuz, United Nations rapporteur on indigenous peoples, ken ti abogado ken dati a konsehal ti Baguio City a ni Atty. Jose Molintas. Malagip a nairaman ti nagan dagitoy a dua iti nasurop 600 a nagan a naikabil iti petisyon ti Department of Justice a maideklara kas terorista. Segun iti nasao a desisyon ti korte, awan ti nailanad iti petisyon wenco kadagiti kanayon na a dokumento a mangitudo a dagitoy a dua ket opisyal wenco representatibo ti Partido Komunista ti Pilipinas ken Bagong Hukbong Bayan.

Iti nagtipon a pablaak ti dua a konsehal ti Ba-

guio City a da Art Allad-iw ken Faustino Olowan, pinadayawan da ti nasao a desisyon. "Ti pannakaiKKat ti nagan da Molintas ken Corpuz iti nasao a listaan ket nainkalintegan." Nainayon da a dagitoy a personahe ket pudno a residente ti syudad ken awan ti pakainaigan na kadagiti rebolusyonaryo a grupo, nu di aktibo a mangitantandudo iti karbenangan-tao ken karbengan dagiti nailian a minorya.

Inrupir da met laeng a masapul a maikkat dagiti dadduma a taga-Cordillera iti nasao a listaan ti DOJ, kas kada Joan Carling, Beverly Longid, Joanna Carino, Windel Bolinget, ken ni Jeanette Ribaya-Cawiding. Ti pannakainayon da iti listaan ket saan laeng a nanglasing kadagiti ligal a proseso, nu di nagbalin a pangta iti biag da ken dagiti pamilya ken gagayyem da. Nagpanawagan da iti DOJ a masapul nga ilinteg na ti "witch hunting" nga araramiden na.

Dagiti yunit ti BHB ... manipud iti panid 3

Allen Ocden ti panangiparit iti bassit a panagtrosa ken panagminas. Arbitraryo na nga indeklara nga iligal ti sistema a 'batangan' iti laksid ti immunan a panangbigbig ti Department of Environment and Natural Resources (DENR) iti tradisyunal a wagas ti panangaywan dagiti nailian a minorya iti bakir ken dadduma pay a natural a rekursa. Pinangtaan na met laeng a pabettakan dagiti ramit dagiti minero a maisalungasing iti daytoy a mandar. Nagbalin a basaran daytoy para kadagiti nagsasaruno a panangabuso dagiti puersa ti pulis ken militar laban kadagiti babassit a minero ken ragadero. (*Basaen ti kasilpo nga artikulo.*)

Babaen laeng iti panangiyabante ken panagbalili ti Nailian Demokratiko a Rebolusyon ti Umili a magibusan ti nailian a panangidadanes ken magundagiti nailian a minorya ti demokratiko a karbenangan para iti bukod a panggeddeng. Ti sipupuso a pannakilaok da iti armado a rebolusyon ti mangipakita a nalawag kadakuada daytoy a kinapudno.

Agtagtagainep ti rehimene a US-Duterte iti pampanunoten na a mabalin a maparmek ti maysa a reaksyunaryo a gobyerno ti rebolusyonaryo a Hukbo. Adayo iti reyalidad ti target ti AFP a gun-oden ti panangrebek iti BHB. Makita ketdi babaen kadagityo a labanan ti nangato a panggeddeng dagiti Nalabbaga a mannakigubat nga iyabante ti armado a rebolusyon kas sungbat iti pang-ekonomya a pananglipit iti umili ken dagiti pampilitika a manobra ni Rodrigo Duterte tapno tungpal-biag a mangamgam ti kinabknang ken bileg. Manamnama a pairtengen pay ti BHB - Ilocos-Cordillera dagiti disnog ken danog laban iti tropa nga agserserbi kada-giti agar-ari a dasig.

Umili ti Mountain Province ... manipud iti panid 7

manggamgam kadagiti rekursa ken mangdadael iti aglawlaw. Lablabsingen da ti karbe-ngan dagiti nainsigudan nga umili iti ansestral a daga. Karbengan ti umili ti Mountain Province nga usaren, padur-asen ken salakniban ti daga ken rekursa a tinawid manipud iti appo da."

Ipanpanawagan ti CPDF-MP ken ti LPC ti panangirupir ti umili iti bukod a panggeddeng ken karbengan a pagnumaran ken pagbiagan dagiti rekursa ken kinabknang iti ansestral a daga. "Ti panangiser-ri ti dadakkel a minasan, proyekto ti enerhiya ken dadakkel a logging ti mas mapanggeddeng nga ad-dang iti panangsalaknib ti aglawlaw ken mangipreserba kadagiti rekursa ti pagilian para iti summaruno a kapututan. Kagiddan na, kasapulan nga irupir ti rehabilitasyon dagiti kinalbo ken linussok da a bambantay, dinadael da a karayan, watershed ken talon. Kasapulan nga isubli dagiti inagaw dagiti kapitalista a kumpanya nga ansestral a dagdaga dagiti umili ken ited da ti umno nga indemnipikasyon kadagiti umili a biktima ti panaggamgam ti daga ken panangdadael ti aglawlaw. Tapno natibtibker a mailaban ken maipagballigi ti dangadang da iti bukod a panggeddeng iti rekursa iti ansestral a daga, kasapulan a tumipon dagiti mangusok ken babassit a ragadero iti nailian-demokratiko a rebolusyon babaen ti gubat ti umili. Ibangon, palawaen ken papigsaen dagiti tsapter ti Cordillera People's Democratic Front (CPDF) kadagiti usok ken komunidad tapno nairirut a mapagkaykaysa da a mangilaban iti interes da. Kasapulan met a tumipon ken sumuporta da iti Bagong Hukbong Bayan (BHB) tapno malabanan da ti ranggas ken aniaman a langa ti panangidadanes ti reaksyunaryo nga estado kadagiti nailian a minorya."